

FINSKA

**Kartläggning av Isofs
språkrådgivning i finska 2022**

**Isofin suomen kielen
neuvonnan kartoitus 2022**

Institutet för
språk och
folkminnen

Kielen ja
kansanperinteen
tutkimuslaitos

Kartläggning av Isofs språkrådgivning i finska 2022

Vilka kontaktar Isofs språkrådgivning i finska, vilken typ av frågor inkommer till rådgivningen och har det skett någon förändring jämfört med föregående kartläggning

Isofin suomen kielen neuvonnan kartoitus 2022

Ketkä kysymyksiä esittävät, mitä he kysyvät ja onko tilanne muuttunut edellisestä kartoituksesta

Författare: Tarja Larsson

© Institutet för språk och folkminnen, 2024

Avdelningen för nationella minoriteter och svenskt teckenspråk
Institutet för språk och folkminnen
Box 20057
104 60 Stockholm
isof.se

ISBN: 978-91-86959-98-2

Permanentlänk: <https://urn:nbn:se:sprakochfolkminnen:diva-2667>

Omslagsfoto: Mostphotos

Sättning: Taberg Media Group, Taberg 2024

Grafisk form: Tone Gellerstedt, Isof

Tarja Larsson

Kartläggning av Isofs språkrådgivning i finska 2022

Vilka kontakter Isofs språkrådgivning i finska, vilken typ av frågor inkommer till rådgivningen och har det skett någon förändring jämfört med föregående kartläggning

Isofin suomen kielen neuvonnan kartoitus 2022

Ketkä kysymyksiä esittävät, mitä he kysyvät ja onko tilanne muuttunut edellisestä kartoituksesta

Utgiven av Institutet för språk och folkminnen, 2024

Sammanfattning

Syftet med kartläggningen var att undersöka de frågor som 2022 inkom till språkrådgivningen i finska hos Institutet för språk och folkminnen (Isof) och få svar på följande frågor:

1. Hur många kontakter Isofs språkrådgivning i finska årligen via e-post respektive telefon och på vilket språk?
2. Vilka kontakter Isofs språkrådgivning i finska?
3. Hur många och vilken typ av frågor är det som inkommer till språkrådgivningen i finska?
4. Har det skett någon förändring jämfört med föregående kartläggning?

Kartläggningen visar att Isofs språkrådgivning i finska får flest frågor om finska ekvivalenter till svenska termer och andra ord. Andra frågor som intresserar frågeställarna är till exempel svenska motsvarigheter till finska ord samt frågor om rättstavning och grammatik.

Journalister är numera den största frågeställargruppen för rådgivningen i finska. Därtill kommer ett stort antal frågor från översättare och tolkar samt från anställda i kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområdet för finska. Genom att med jämna mellanrum genomföra kartläggningar kan man följa eventuella förändringar i behoven hos dem som är i kontakt med rådgivningen samt få hjälp med att identifiera områden som Isofs språkvård i finska ska fokusera på i sin verksamhet.

Tarja Larsson
språkvårdare i finska, Isof

Yhteenveto

Tutkimuksessa haluttiin kartoittaa Kielen ja kansanperinteen tutkimuslaitoksen (Isof) suomen kielen neuvontaan vuonna 2022 tulleita kysymyksiä ja saada vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten paljon yhteydenottoja Isofin suomen kielen neuvontaan tulee vuodessa ja millä kielillä?
2. Ketkä ottavat yhteyttä Isofin suomen kielen neuvontaan?
3. Miten paljon ja minkä tyyppisiä kysymyksiä neuvontaan tulee?
4. Onko tilanne muuttunut jotenkin edelliseen kartoitukseen verrattuna?

Kartoituksen perusteella voidaan todeta, että Isofin suomen kielen neuvonnasta kysytään eniten ruotsinkielisten termien ja muiden sanojen suomenkielisiä käännösvastineita. Muita kysyjä askarruttavia asioita ovat esimerkiksi suomenkielisten sanojen ruotsinkieliset vastineet sekä oikeinkirjoitusseikat ja kielioppiasiat.

Toimittajat ovat nykyään neuvonnan suurin kysyjäryhmä. Lisäksi kysymyksiä tulee runsaasti myös kääntäjiltä ja tulkeilta sekä suomen kielen hallintoalueeseen kuuluvien kuntien ja alueiden työntekijöiltä. Tekemällä kartoituksia silloin tällöin voidaan seurata mahdollisia muutoksia neuvontaan yhteydessä olevien henkilöiden tarpeissa ja auttaa tunnistamaan alueita, joihin Isofin toiminnassa erityisesti kannattaisi keskittyä.

Tarja Larsson
suomen kielen huoltaja, Isof

Innehåll

---

1. Inledning	5
2. Syftet med kartläggningen	6
3. Tidigare kartläggningar i korthet.....	7
4. Forskningsmetod.....	8
4.1 Antal kontakttillfällen och kontaktspråk.....	8
4.2 Allmän information om frågor/frågeställare	8
4.3 Frågeställarnas roll.....	8
4.4 Frågekategorier.....	8
5. Material	9
6. Resultat.....	10
6.1 Antal kontakttillfällen och kontaktspråk.....	10
6.2 Allmän information om frågeställarna.....	10
6.3 Frågeställarens roll.....	11
6.4 Allmän information om frågorna.....	13
6.5 Frågekategorier	14
7. Slutsatser	17
Källor.....	19

1 Inledning

Enligt Sveriges språklag har den svenska offentliga sektorn, dvs. staten, kommuner, regioner och myndigheter, ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken (Språklag 2009). Enligt en regeringsförordning är en av uppgifterna för Institutet för språk och folkminnen (Isoref) att samla in, bevara, vetenskapligt bearbeta och sprida information och material om det finska språket, ett av Sveriges fem nationella minoritetsspråk (Kulturdepartementet 2007; Johansson Lind 2015). Språkvården och språkrådgivningen i finska på avdelningen för nationella minoriteter och svenskt teckenspråk vid Isoref är en viktig del av detta arbete. Att kartlägga rådgivningen vid jämna mellanrum ger värdefull information om behoven hos målgrupperna för språkvården i finska.

Språkrådgivningen i finska vid Institutet för språk och folkminnen och dess föregångare, Sverigefinska språknämnden, har tidigare kartlagts tre gånger. Den första kartläggningen genomfördes 1984–1985 på initiativ av Nordiska språksekretariatet. Sverigefinska språknämnden deltog i undersökningen tillsammans med övriga nordiska språknämnder. Den andra kartläggningen genomfördes 2002 av Paula Ehrnebo, dåvarande chef för Sverigefinska språknämnden, och den tredje kartläggningen genomfördes 2019 av Tarja Larsson, språkvårdare i finska vid Språkrådet, och Henna Leskelä,

tidigare språkvårdare i finska. Resultaten från den första kartläggningen presenteras i publikationen *Språk i Norden* från 1986 (Grünbaum 1986). Resultaten av den andra kartläggningen publicerades bland annat i Paula Ehrnebos doktorsavhandling från 2007 *Heter vägverket Tielaitos eller Tievirasto på finska?* (Ehrnebo 2007) och i Ehrnebos historik över Sverigefinska språknämnden (Ehrnebo 2008). Resultaten från den tredje kartläggningen har publicerats i en rapport från 2019 (Larsson & Leskelä 2019), som också kort presenterar resultaten från de två första kartläggningarna.

Denna kartläggning bygger på samma modell som den föregående kartläggningen som publicerades 2019. I 2019 års kartläggning granskades tre år, varav det sista var 2017. Denna gång granskas året 2022, och syftet var att ta reda på om de frågor som inkommit till rådgivningen i finska har förändrats på något sätt under de senaste fem åren. Liksom i den föregående kartläggningen låg fokus på antalet frågor, antalet frågeställare, frågeställarnas kön samt mer detaljerad information om frågeställarnas roll och frågornas ämneskategori. Med frågeställarnas roll avses i detta sammanhang deras yrke eller om de t.ex. är studenter, privatpersoner eller pensionärer. Undersökningsmetoden beskrivs mer ingående i kapitel 4.

2 Syftet med kartläggningen

Syftet med denna kartläggning har varit att studera de frågor som inkommit till Isofs språkrådgivning i finska 2022 och jämföra dem med resultaten från den föregående kartläggningen. För att resultaten från den föregående och den nuvarande kartläggningen ska vara jämförbara har samma parametrar använts. Denna gång har vi tittat på år 2022, fem år efter det sista året i den föregående kartläggningen. Som underlag för kartläggningen har vi använt frågor som sparats i Isofs Outlook-mapp *Besvarade frågor finska*.

Som utgångspunkt för arbetet användes följande frågor:

1. Hur många kontakter Isofs språkrådgivning i finska årligen via e-post respektive telefon och på vilket språk?
2. Vilka kontakter Isofs språkrådgivning i finska?
3. Hur många och vilken typ av frågor är det som inkommer till språkrådgivningen i finska?
4. Har det skett någon förändring jämfört med föregående kartläggning?

3 Tidigare kartläggningar i korthet

Kartläggningen som genomfördes 1984–1985 på initiativ av Nordiska språksekretariatet visade att frågeställarnas vanligaste yrken var översättare (27 %), sekreterare eller kontorist (15 %), chef eller tjänsteman (14 %) och journalist eller kommunikatör (14 %). De flesta var anställda inom den offentliga sektorn (35 %) eller inom media och förlag (13 %). 13 % av de tillfrågade arbetade som frilansare. Hela 86 % av frågorna handlade om översättning av termer och ord, och majoriteten av frågeställarna (79 %) var kvinnor (Grünbaum 1986).

Paula Ehrnebo har i studien från 2002 undersökt de frågor som inkom till Sverigefinska språknämnden åren 1980, 1984, 1988, 1992, 1996 och 2000. Antalet frågor varierade under dessa år från drygt 1 500 till över 2 000. Under samtliga år handlade den klart största andelen av de granskade frågorna om översättning av termer och andra ord. Andelen frågor av denna typ varierade från 80,3 % (år 1996) till 91,7 % (år 1984). De flesta frågeställarna efterfrågade finska motsvarigheter till svenska termer och ord. Andelen sådana frågor varierade från 54,6 % (år 1996) till 72,4 % (år 1984) (Ehrnebo 2007, 2008).

Den kartläggning som publicerades 2019 omfattade åren 2007, 2010 och 2017. Då tittade man inte bara på frågornas ämneskategori utan även på frågeställarnas roll, till skillnad från Ehrnebos kartläggning från 2002. Majoriteten av frågeställarna var fortfarande kvinnor, och deras andel varierade från 75 % år 2010 till 82 % år 2007. 2019 års kartläggning tittade också på hur frågorna inkom, dvs. via e-post eller telefon. Kartläggningen visade att frågor som inkom via e-post endast utgjorde 7 % av

alla frågor 2007, men hela 76 % år 2017. Månaderna med flest frågor varierade från år till år, men juli var en mycket lugn månad under alla år med endast ett fåtal frågor (3–5 stycken).

När det gäller frågeställarnas roll visade det sig att översättare och tolkar utgjorde den största frågeställarkategorin under alla år som granskades i kartläggningen. Deras andel varierade från 26 % år 2007 till 37 % år 2010. Genomsnittet för samtliga år var 29 %. Andra stora frågeställarkategorier var journalister och, särskilt under 2017, anställda i kommuner och landsting som ingick i förvaltningsområdet för finska. Andelen journalister varierade från 10 % (2007) till 17 % (2017), och ökade därmed under hela undersökningsperioden. Även andelen frågeställare som var anställda inom förvaltningsområdet ökade. År 2007 fanns det inga representanter för förvaltningskommuner eller -landsting bland frågeställarna, men år 2010 var deras andel 5 % och år 2017 hela 19 %.

Översättningsekvivalenter från svenska till finska var den vanligaste frågekategorin i 2019 års kartläggning, liksom i tidigare kartläggningar. Andelen varierade mellan de kartlagda åren, från 53 % år 2007 till 63 % år 2017. Översättningsekvivalenter från finska till svenska var en ganska vanlig frågekategori 2007 (19 %), men andelen minskade successivt till 3 % (2017). Däremot ökade andelen frågor om rättstavning och grammatik från 3 % år 2007 till 10 % år 2010 och 2017. Även andelen frågor om språkpolitik och lagstiftning ökade under undersökningsperioden. År 2007 fanns inga sådana frågor, jämfört med 8 % år 2017.

4 Forskningsmetod

I denna kartläggning användes samma forskningsmetod som i den föregående kartläggningen från 2019, vilket innebär att resultaten är helt jämförbara. Det enda tillägget jämfört med den föregående kartläggningen är att resultaten denna gång inte bara omfattar antalet frågor utan även antalet kontakttillfällen. Detta kunde inte anges i den förra kartläggningen eftersom inte alla kontakttillfällen och frågor hade registrerats i Isofs Outlook-program. Numera registreras däremot alla kontakttillfällen och frågor, även de som inkommit per telefon. Syftet var att ta reda på vilken roll frågeställarna hade, dvs. om de var översättare eller tolkar, journalister, anställda i en kommun eller region som ingår i förvaltningsområdet för finska, lärare eller studerande. När det gäller kategorierna 5) och 6), som handlar om frågeställarnas roll, bör det noteras att i den föregående kartläggningen användes benämningen landsting som fortfarande var i bruk vid den tiden. Numera används benämningen region. Syftet var också att ta reda på hur många frågor som inkommer till språkrådgivningen i finska och vilka typer av frågor som ställs, till exempel om frågorna gäller översättnings-ekvivalenter, namn, rättstavning eller grammatik eller till exempel språkpolitik. Samtidigt var syftet att se om det hade skett någon förändring jämfört med den föregående kartläggningen.

4.1 Antal kontakttillfällen och kontaktspråk

Utöver kontakttillfällen tittade vi även på vilket språk som användes vid kontakt.

4.2 Allmän information om frågor/frågeställare

- I. antal frågor per månad
- II. antal frågeställare per månad
- III. frågeställarens kön

4.3 Frågeställarnas roll

- 1) översättare eller tolk
- 2) journalist
- 3) lärare
- 4) elev eller studerande
- 5) person som är anställd av kommun eller region som ingår i förvaltningsområdet för finska
- 6) person som är anställd av en annan kommun, region, stat, kyrka eller myndighet
- 7) annan arbetstagare eller yrkesutövare
- 8) privatperson
- 9) ingen uppgift

4.4 Frågekategorier

- j) översättning svenska–finska
- k) översättning finska–svenska
- l) namn
- m) rättstavning eller grammatik
- n) stil
- o) betydelse eller etymologi
- p) språkpolitik eller lagstiftning
- q) det finska språket eller finskhet
- r) annat

5 Material

Det material som använts i studien är de frågor som inkommit till Isofs språkrådgivning i finska under 2022. Materialet har hämtats från mappen *Besvarade frågor finska* i Isofs Outlook-program. Förutom frågor som inkommit via e-post innehåller mappen också frågor som inkommit via telefon, via Isofs Facebook-konto eller till exempel på vykort. Under 2022 inkom totalt 451 frågor. 393 frågor, en klar majoritet, inkom via e-post och resterande 58 via telefon. Eftersom antalet frågor som inkommit via Facebook och vykort är så litet har de inte delats upp i egna kategorier, utan räknats in i antalet frågor som inkommit via e-post.

Resultaten av kartläggningen presenteras mer ingående i kapitel 6, men redan här är det på sin plats att nämna några av de principer som beräkningarna har baserats på. Antalet kontakttillfällen är klart lägre än antalet frågor ef-

tersom många som kontaktar Isofs språkrådgivning i finska ställer mer än en fråga åt gången. Antalet frågeställare per månad har beräknats så att varje enskild frågeställare endast ingår i beräkningen en gång per månad. Vid beräkningen av den årliga könsfördelningen har varje frågeställare dock endast räknats en gång per år.

Vid beräkningen av frågeställarnas rollfördelning har rollen antingen framkommit i ett e-postmeddelande eller telefonsamtal, eller så har Isofs språkvårdare i finska känt till personens yrke, till exempel att personen är översättare eller journalist. I annat fall har man använt beteckningen *ingen uppgift*. Varje frågeställare kan endast representera en grupp vid beräkningen av resultaten. I uppdelningen av frågorna i frågekategorier kan samma fråga däremot tillhöra flera kategorier. Till exempel kan översättningen av en term samtidigt vara ett namn. Exempel på sådana frågor ges i kapitel 6.5.

6

Resultat

Resultaten av den här kartläggningen presenteras i följande avsnitt i form av tabeller och diagram. I avsnitt 6.1 presenteras antalet kontakter och kontaktspråk. I avsnitt 6.2 presenteras allmän information om frågeställarna och i avsnitt 6.3 presenteras mer detaljerad information om frågeställarnas roll. I avsnitt 6.4 presenteras allmän information om frågorna, till exempel hur de har mottagits och hur de fördelas över de olika månaderna under 2022. I avsnitt 6.5 presenteras mer detaljerad information om frågorna och frågekategorierna. Några exempel ges också. Resultaten jämförs också med resultaten från 2019 års kartläggning.

6.1 Antal kontakttillfällen och kontaktspråk

Under 2022 kontaktades Isofs språkrådgivning i finska totalt 163 gånger via e-post och telefon (se tabell 1). Av kontakterna togs 130 (80 %) på finska och 33 (20 %) på svenska. Kontakterna som gällde översättningar av termer och ord var nästan uteslutande på finska, medan de som var på svenska gällde till exempel prenumerationer på Isofs svensk-finska ordböcker, språkseminarier eller beställning av kurser. Dessutom inkom frågor på svenska från elever och studerande som ville veta mer om finska som nationellt minoritetsspråk.

TABELL 1. KONTAKTER UNDER 2022

på finska	130
på svenska	33
totalt	163

Antal kontakter på finska respektive på svenska till Isofs språkrådgivning i finska under 2022.

6.2 Allmän information om frågeställarna

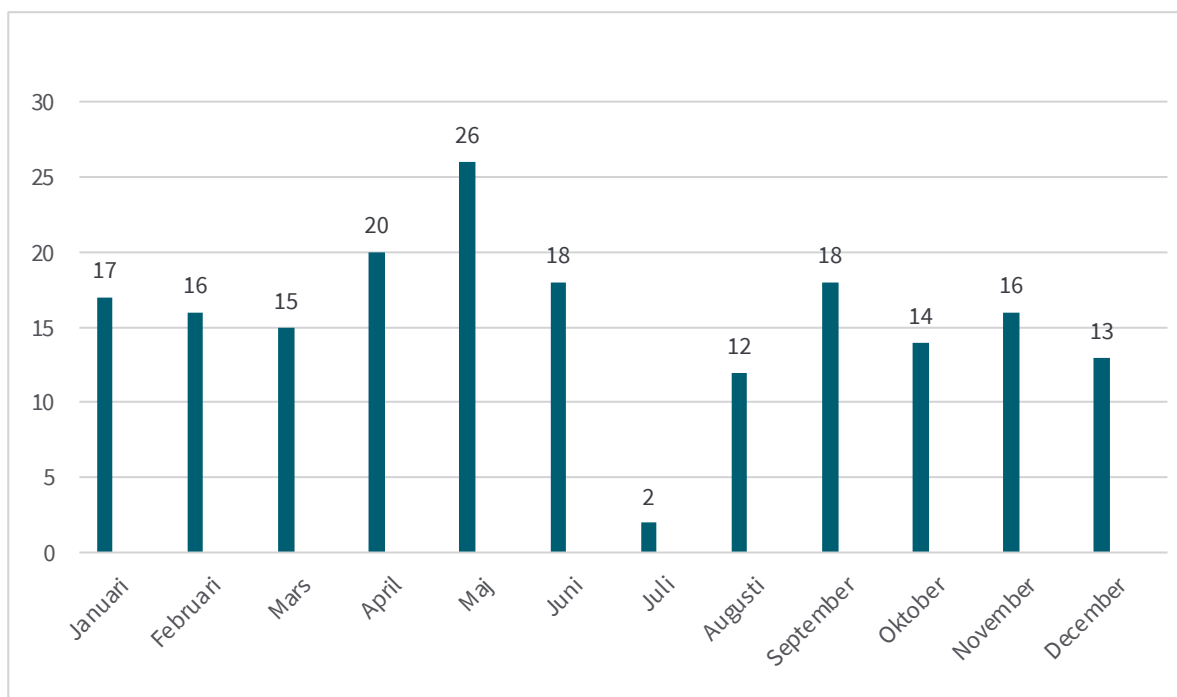
Det totala antalet frågeställare, när varje frågeställare endast räknas en gång per år, var 118 år 2022 (se tabell 2). Av dessa var 90 stycken (76 %) kvinnor och 28 stycken (24 %) män. Procentandelen motsvarar väl resultaten från den föregående kartläggningen där andelen kvinnor av det totala antalet frågeställare varierade mellan 75 % och 82 % under de aktuella åren (2007, 2010 och 2017). I den föregående kartläggningen konstaterades att den högre andelen kvinnor sannolikt åtminstone delvis beror på att fler kvinnor än män är anställda i yrken som i allmänhet har behov av språkrådgivning, såsom översättare (Englund Dimitrova 2015). Den andra stora gruppen frågeställare (se avsnitt 6.3), nämligen minoritetssamordnare i förvaltningskommuner, är också övervägande kvinnor.

TABELL 2. FRÅGESTÄLLARE 2022

kvinnor	90
män	28
totalt	118

Totalt antal frågeställare och frågeställarnas könsfördelning 2022.

Figur 1 visar antalet frågeställare per månad under 2022. Det totala antalet frågeställare är större än i tabell 2, där varje frågeställare endast räknats en gång per år. I diagrammet räknas varje enskild frågeställare en gång per månad. Samma frågeställare kan därför ha räknats för mer än en månad om de ställt frågor under olika månader av året. När varje frågeställare räknas en gång per månad blir resultatet totalt 187 frågeställare.

Figur 1. Antal frågeställare per månad under 2022.

Som framgår av diagrammet är antalet frågeställare relativt jämnt fördelat över årets olika månader. Undantagen är juli, då endast två frågeställare tog kontakt med rådgivningen, och maj, då antalet frågeställare var det högsta, dvs. 26 stycken. Juli, den vanliga semester månaden, var också den lugnaste under alla de år som omfattades av den föregående kartläggningen. I övrigt var fördelningen av frågeställare tämligen jämn, liksom i den föregående kartläggningen. Det höga antalet frågeställare i maj beror sannolikt på att Isofs språkseminarium i finska hölls i början av maj och att rådgivningen fick ett stort antal seminarierelaterade frågor under den månaden.

I nästa avsnitt tittar vi närmare på frågeställarnas roll och jämför resultaten med den tidigare kartläggningen.

6.3 Frågeställarens roll

Frågeställarna är indelade i nio olika grupper, samma som i den föregående kartläggningen.

- 1) översättare eller tolk
- 2) journalist
- 3) lärare

- 4) elev eller studerande
- 5) person som är anställd av kommun eller region som ingår i förvaltningsområdet för finska
- 6) person som är anställd av en annan kommun, region, stat, kyrka eller myndighet
- 7) annan arbetstagare eller yrkesutövare
- 8) privatperson
- 9) ingen uppgift

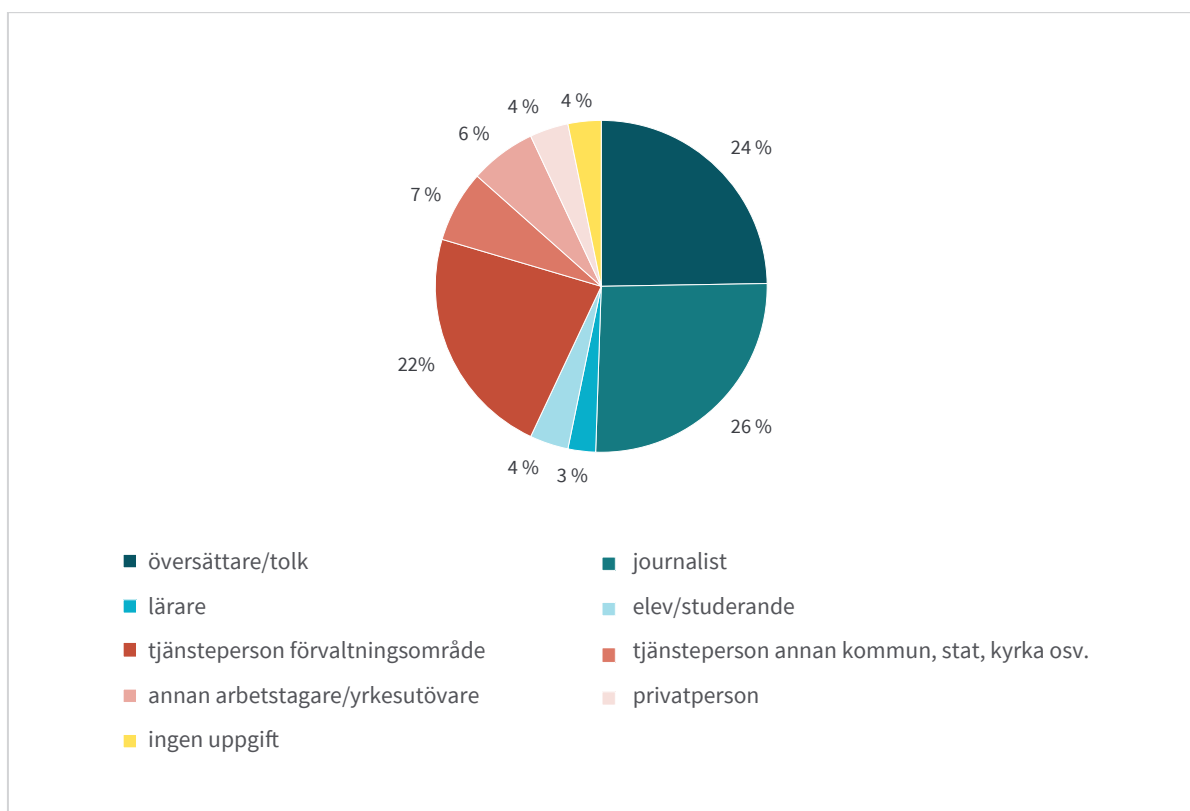
Tabell 3 visar fördelningen av frågeställare i olika kategorier. I denna beräkning räknas varje enskild frågeställare en gång i månaden, så det totala antalet frågeställare är större än det totala antalet enskilda frågeställare för hela året (se avsnitt 6.1). Vissa frågeställare har nämligen tagit kontakt med rådgivningen under olika månader under året. I vissa fall har det inte varit möjligt att fastställa vilken roll frågeställaren haft. En annan svårighet är att det inte alltid är möjligt att säkert veta om frågeställaren kontaktar rådgivningen i sin yrkesroll eller privat, eftersom denna fråga inte uttryckligen ställs till frågeställarna.

Tabellen visar att den största frågeställargruppen år 2022 var journalister (48 frågeställare), följt av översättare eller tolkar (46 frågeställare) och den tredje största gruppen var anställda i en kommun eller region som ingår i förvaltningsområdet för finska (42 frågeställare). Detta resultat är ganska intressant, eftersom översättare och tolkar i alla tidigare kartläggningar varit den största gruppen som kontaktat Isofs (och tidigare Sverigefinska språknämndens) språkrådgivning i finska. Den här gången har dock journalister gått om den tidigare dominerande gruppen, och anställda i kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområdet för finska börjar också närma sig andelen översättare och tolkar. Redan i 2019 års kartläggning kunde man konstatera att andelen av dessa grupper hade ökat stadigt under de år som undersöktes.

TABELL 3. FRÅGESTÄLLARNAS ROLLER 2022

1) översättare eller tolk	46
2) journalist	48
3) lärare	5
4) elev eller studerande	7
5) person som är anställd av kommun eller region som ingår i förvaltningsområdet för finska	42
6) person som är anställd av annan kommun, region, stat, kyrka eller myndighet	13
7) annan arbetstagare eller yrkesutövare	12
8) privatperson	7
9) ingen uppgift	6

Frågeställarnas roller under 2022. Enskilda frågeställare räknades en gång i månaden.

Figur 2. Frågeställarnas roller 2022.

Figur 2 visar den procentuella fördelningen av frågeställarkategorierna 2022. I den föregående kartläggningen som gällde åren 2007, 2010 och 2017 var andelen översättare och tolkar i genomsnitt 29 %, journalister 14 % och anställda i förvaltningskommuner och -regioner 10 %. År 2017 var dock motsvarande procentandelar 24 %, 17 % och 19 %. Redan då kunde man konstatera att andelen för både journalister och anställda i förvaltningskommuner och -regioner ständigt ökade. Nu har alltså journalisterna gått om gruppen översättare och tolkar, och även anställda i förvaltningskommuner och -regioner närmar sig den kategorin. Det inkommer ganska många frågor även från anställda i andra kommuner, regioner, stat, kyrka eller myndigheter samt andra arbetstagare (totalt 13 %), medan andelen lärare och elever fortfarande är ganska låg (3 % respektive 4 %). En liknande trend observerades redan i den föregående kartläggningen.

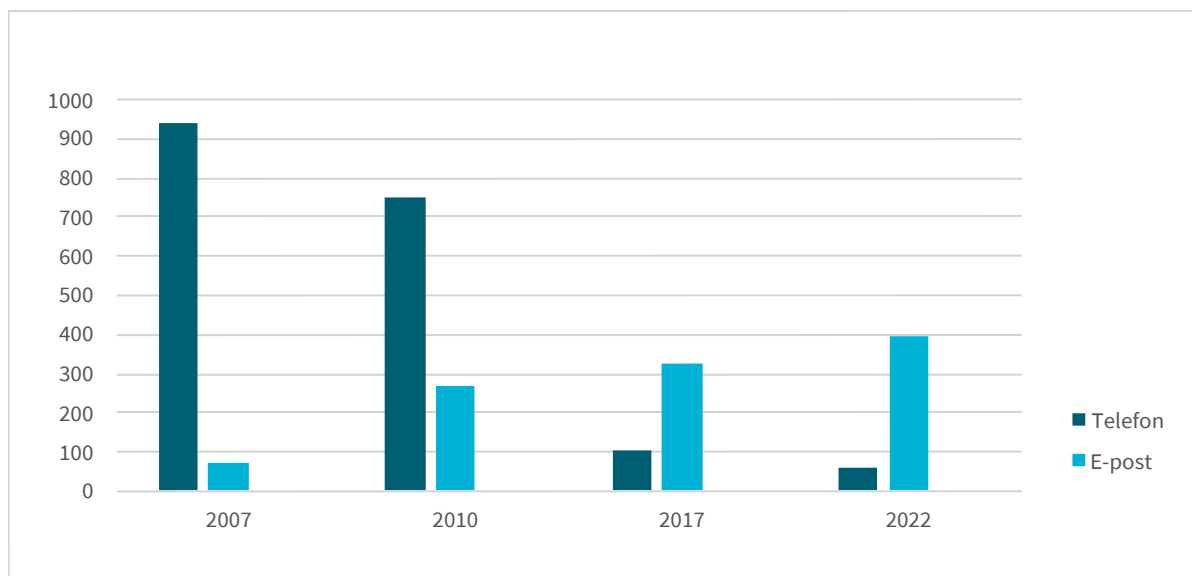
När det gäller frågeställarnas roll är det mest intressanta resultatet jämfört med 2019 års kartläggning att översättare och tolkar inte längre är den största frågeställargruppen till Isofs språkrådgivning i finska, utan har blivit passerade av journalister, och att anställda i kommuner och regioner som tillhör förvaltningsområdet för finska också närmar sig kategorin översättare och tolkar.

I nästa kapitel kommer vi att gå in på frågornas ämneskategorier och jämföra även de resultaten med resultaten från den föregående kartläggningen.

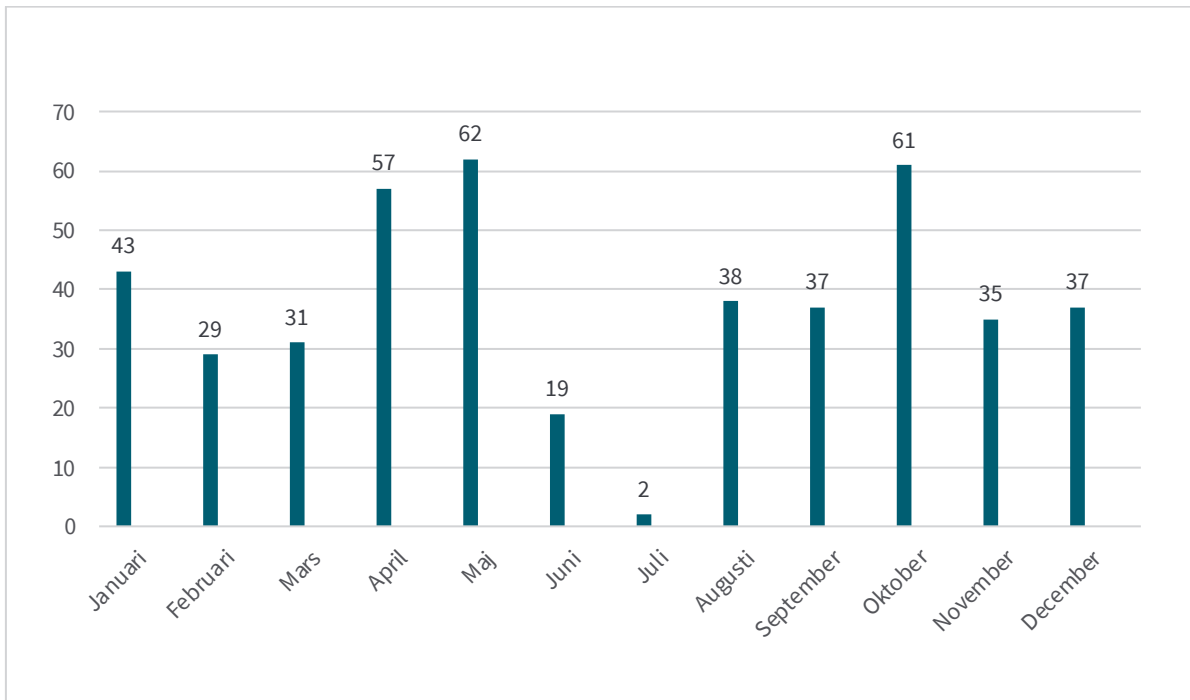
6.4 Allmän information om frågorna

Som nämndes i kapitel 5 är antalet frågor till Isofs språkrådgivning i finska betydligt högre än antalet kontakttillfällen, eftersom många av frågeställarna ställer flera frågor i samma telefonsamtal eller e-postmeddelande. Under 2022 var antalet kontakttillfällen 163, men antalet inkomna frågor var så högt som 451. Varje frågeställare ställer alltså i genomsnitt knappt tre frågor. I praktiken är situationen dock något annorlunda, eftersom de flesta frågeställarna ställer en eller två frågor, medan vissa enskilda frågeställare ställer flera frågor samtidigt. Det totala antalet frågor har varit ganska stabilt sedan det sista undersökta året i den föregående kartläggningen, då 429 frågor inkom, och har sedan dess varierat från 412 (2020) till 561 (2019). År 2022 inkom totalt 451 frågor.

Som konstaterades redan i den förra kartläggningen har andelen frågor som ställs via e-post ökat markant på bekostnad av frågor som ställs via telefon. År 2007 inkom endast 7 % av frågorna via e-post, jämfört med 76 % år 2017. Samma trend har fortsatt sedan den föregående kartläggningen. År 2022 inkom hela 87 % av frågorna (393) via e-post och resterande 13 % (58) via telefon, vilket framgår av figur 3 nedan. För jämförelsens skull ingår både åren 2007, 2010 och 2017 från den föregående kartläggningen och år 2022 från denna uppföljande kartläggning i diagrammet.

Figur 3. Antal frågor under 2007, 2010, 2017 och 2022, via telefon och e-post.

Figur 4. Antal frågor per månad under 2022.

Figur 4 visar fördelningen av frågor för de olika månaderna 2022. Fördelningen av antalet frågor följer tydligt fördelningen av antalet frågeställare (se figur 1). Juli är den månad med lägst antal frågor. En jämförelse mellan antalet frågeställare och antalet frågor visar tydligt att samma frågeställare ställer flera frågor på samma gång, vilket nämnts ovan. En liknande trend sågs redan i den föregående kartläggningen.

I avsnitt 6.5 tittar vi närmare på fördelningen av frågor per ämne och ger även några exempel.

6.5 Frågekategorier

Liksom i den föregående kartläggningen delades frågorna i denna kartläggning in i följande nio kategorier:

- översättning svenska–finska
- översättning finska–svenska
- namn
- rättstavning eller grammatik
- stil
- betydelse eller etymologi
- språkpolitik eller lagstiftning
- det finska språket eller finskhet
- annat

Som nämnts i kapitel 5 kan en fråga ingå i mer än en kategori samtidigt. Vanliga exempel är översättningar av namn på myndigheter. Exempelmeningarna har bearbetats något vid behov, och frågor ställda på finska har översatts till svenska.

- Vad heter Naturvårdsverket på finska? Stavas namnet med stor eller liten bokstav?*
- Vi på radio skulle vilja fråga vad ni har för rekommendation till Myndigheten för ungdoms- och civilsamballsfrågor.*

Frågan i exempel 1 räknas till kategorierna a) översättning svenska–finska, c) namn och d) rättstavning eller grammatik. Frågan i exempel 2 räknas både till kategori a) översättning svenska–finska och kategori c) namn. Isofs språkrådgivning i finska får en hel del frågor om översättning av namn på myndigheter. Frågor om till exempel beställningar av ordlistor, Isofs språkseminarium i finska och kurser som anordnas av språkvårdare i finska, samt andra frågor som inte kunnat indelas i någon annan kategori, har indelats i kategori i) annat. Exempel 3 representerar en fråga i kategori i) annat.

- Vi skulle vilja beställa 6 st. omsorgsordlistor till våra äldreboenden.*

Under 2022 fick Isofs språkrådgivning i finska totalt 451 frågor. När frågorna hade delats in i olika kategorier blev dock det totala antalet frågor 522, eftersom ett relativt stort antal frågor räknades in i flera kategorier, till exempel a) översättning svenska–finska och c) namn. Fördelningen av frågorna i de olika kategorierna visas i figur 5. Av de totalt 522 frågorna tillhörde de allra flesta, 310 frågor (60 %), kategori a) översättning svenska–finska. Detta stämmer väl överens med resultatet av den föregående kartläggningen, där genomsnittet för de tre undersökta åren var 58 % för sådana frågor. Antalet frågor i den andra riktningen, kategori b) översättning finska–svenska, var dock relativt lågt 2022, endast 27 (5 %) av det totala antalet frågor. Minskningen i denna kategori var tydlig redan i den föregående kartläggningen. Genomsnittet för 2007, 2010 och 2017 var 10 %, men medan andelen frågor gällande översättning från finska till svenska var så hög som 19 % år 2007, var motsvarande siffra för 2017 endast 3 %.

Samma trend har pågått under en längre tid. Det kan man se när man jämför resultaten med 2002 års kartläggning. I 2002 års kartläggning var det genomsnittliga antalet termfrågor från svenska till finska under de kartlagda åren 63 %, och det genomsnittliga antalet frågor i den andra riktningen, från finska till svenska, 23 % (Ehrnebo 2007). För undersökningen 1984–1985 är dessa uppgifter inte tillgängliga, eftersom det i den undersökningen endast var det totala antalet översättningsfrågor som räknades, inte i vilken riktning översättningen skedde (Grünbaum 1986). Man kan därför dra slutsatsen att medan andelen frågor i kategori a) översättning svenska–finska har varit ganska stabil sedan 1980-talet, har andelen frågor i kategori b) översättning finska–svenska minskat och ersatts av andra typer av frågor.

Här följer några exempel på frågor som gäller översättning av ord och termer. Exempel 4, 5 och 6 representerar kategorin a) översättning svenska–finska och exempel 7 representerar kategorin b) översättning finska–svenska.

(4) *Vilka är de finska motsvarigheterna till orden uppföljning och tillsyn?*

(5) *Vad är det finska ordet för ”visselblåsare”?*

(6) *Hej, Isofs språkrådgivning i finska! Hur översätter man funktionsbrevlåda till finska?*

(7) *Hur skulle ni översätta ordet ”huoneentaulu” till svenska?*

För icke-översättningsfrågor var de största kategorierna: c) namn (7 %), d) rättstavning och grammatik (5 %) och f) betydelse eller etymologi (5 %). Exempel 8 representerar frågekategori f).

(8) *Vad är ursprunget till det finska ordet ”riimu” och vad ”betyder” ordet?*

Antalet frågor om rättstavning och grammatik har minskat jämfört med föregående kartläggning. Genomsnittet för sådana frågor i den föregående kartläggningen var 8 %, och under 2010 och 2017 var andelen 10 % under båda åren. År 2022 utgjorde sådana frågor 5 % av alla frågor. Följande exempel 9 handlar om rättstavning och räknas därför till kategori d) rättstavning och grammatik.

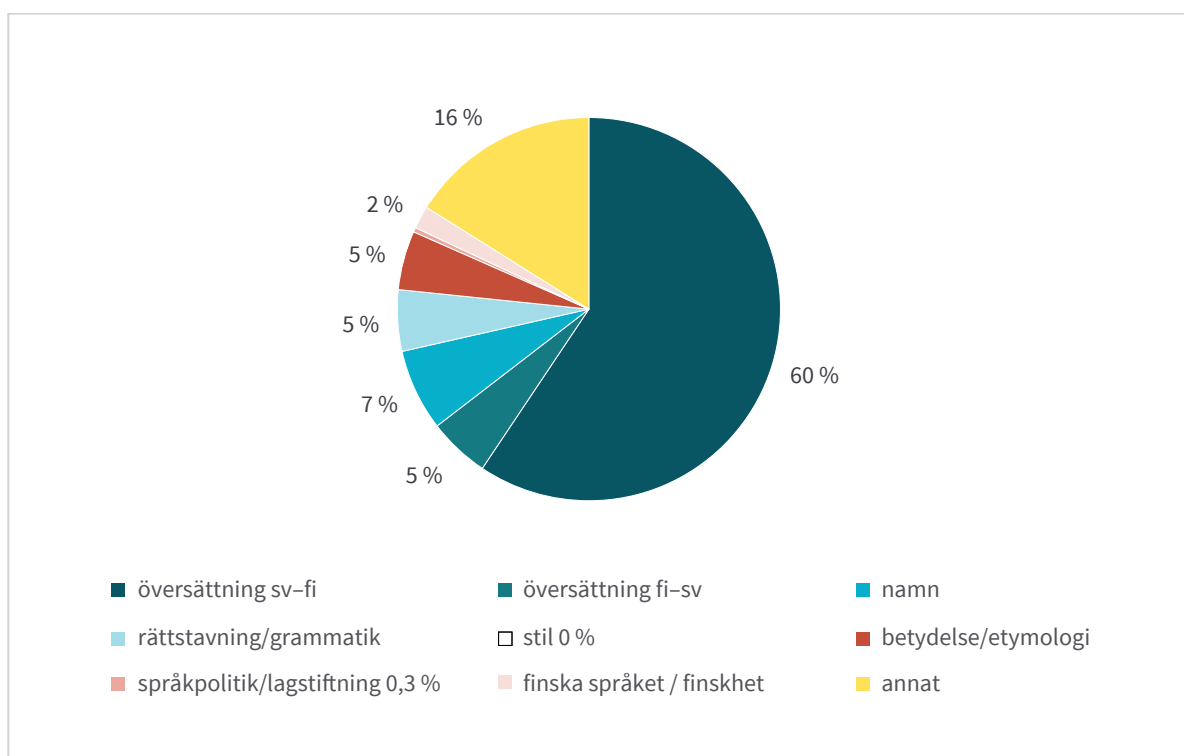
(9) *Var sätter man bindestrecket i följande: sommar och vinter OS?*

Inga frågor om stil inkom 2022 och endast 2 frågor, eller 0,3 % av alla frågor, handlade om språkpolitik och lagstiftning. Frågor om finska språket och finskhet utgjorde 2 % av det totala antalet frågor som inkom 2022. Exempel 10 gäller språkpolitik och lagstiftning och representerar därmed kategori g). Denna fråga, liksom de flesta frågor i kategori g), ställdes på svenska. Exempel 11 representerar kategori h) finska språket och finskhet. Även denna fråga ställdes på svenska.

(10) *Vad innebär det att vara ett minoritetsspråk? Lagligt/praktiskt?*

(11) *Skulle du kunna förklara för mig om finskans kännetecken?*

Kategori i) annat var betydligt större 2022 (16 %) än genomsnittet för de år som omfattades av den föregående kartläggningen (9 %), även om antalet frågor i denna kategori var ganska högt även 2007 (15 %). Denna kategori omfattar frågor om bland annat prenumerationer på ordlistor, Isofs språkseminarium i finska och kurser som anordnas av Isofs språkvårdare i finska (se exempel 3 ovan).

Figur 5. Frågekategorier 2022.

När det gäller fördelningen av frågorna per frågekategori handlar de allra flesta frågorna om finska översättningsekvivalenter till svenska termer och andra ord, precis som i tidigare kartläggningar. Antalet frågor om svenska motsvarigheter till finska termer och ord har minskat avsevärt. I den föregående kartläggningen utgjorde sådana frågor fortfarande 19 % av det totala antalet frågor 2007, men 2010 hade denna andel sjunkit till 12 % och 2017

var den endast 3 %. Undersökningen 2022 visar att samma trend har fortsatt. År 2022 var andelen svenska översättningsekvivalenter 5 % av alla frågor. Frågor om namn, rättstavning och grammatik samt betydelse och etymologi är ungefär lika vanliga (7 % eller 5 %), medan frågor om stil inte ställdes alls 2022. Det finska språket och finskhet stod för 2 % av alla frågor, medan frågor om språkpolitik och lagstiftning var mycket få (0,3 %).

7

Slutsatser

Som framgår av inledningen till denna rapport har de frågor som inkommit till Isofs språkrådgivning i finska undersökts tre gånger tidigare. Den senaste kartläggningen före denna publicerades 2019 och omfattade åren 2007, 2010 och 2017. Denna uppföljande kartläggning omfattar år 2022, fem år efter den föregående undersökningen. Resultaten av denna kartläggning visar att det totala antalet frågor har varit nästan oförändrat jämfört med det sista året som studerades i den föregående kartläggningen. År 2017 inkom totalt 429 frågor och år 2022 inkom 451 frågor. Antalet frågor har också varit ungefär detsamma mellan dessa två kartläggningar (se avsnitt 6.4). Redan i den förra kartläggningen observerades att andelen frågor som inkommit via e-post stadigt har ökat på bekostnad av frågor som inkommit via telefon. Medan andelen frågor som inkom via e-post endast var 7 % år 2007, hade den ökat till 76 % år 2017. Samma trend har fortsatt sedan den senaste kartläggningen: 2022 var andelen frågor som motogs via e-post hela 87 %.

Den mest märkbara förändringen jämfört med föregående kartläggning kan observeras i frågeställarnas roller. Medan översättare och tolkar har varit den största gruppen frågeställare till Isofs språkrådgivning i finska i alla tidigare kartläggningar, gick journalister förbi dem 2022. År 2022 var 26 % av alla frågeställare journalister och 24 % översättare och tolkar. I den föregående kartläggningen var andelen översättare och tolkar i genomsnitt 29 % och journalister 14 %. Den tredje stora gruppen frågeställare 2022, som också ökade jämfört med föregående kartläggning, var anställda i kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområdet för finska. Den kategorin uppgick i 22 % år 2022.

I den föregående kartläggningen var gruppens genomsnittliga andel 10 %. Liksom i den föregående kartläggningen var andelen lärare och elever och studerande relativt liten (3 % respektive 4 %).

Vi kan ställa oss frågan vad förändringen i frågeställarnas rollstruktur beror på. Har behovet av språkrådgivning ökat i de sverigefinska medierna och förvaltningskommunerna eller har storleken på dessa yrkesgrupper ökat jämfört med yrkesgruppen översättare och tolkar? Eller är det helt enkelt så att Isofs språkvårdare i finska har lyckats informera om sin verksamhet till just dessa målgrupper på ett effektivt sätt? Språkvårdarna samarbetar nämligen aktivt med till exempel de sverigefinska medierna. Och vad beror minskningen av antalet översättare och tolkar på? Kan en orsak vara den ökade användningen av program för automatisk översättning? Å andra sidan kan man också konstatera att översättning av svenskspråkiga texter och nyheter till finska är en integrerad del av arbetsbeskrivningen för både sverigefinska journalister och anställda i förvaltningskommuner. Deras situation kan jämföras med de finlandssvenska journalister som arbetar i Finland och som ofta översätter finskspråkiga nyheter till svenska (Gustafsson 2017). Det är dock omöjligt att besvara ovanstående frågor på basis av denna kartläggning, utan det skulle kräva en helt annan typ av undersökning.

När man tittar på fördelningen av inkomna frågor till de olika frågekategorierna handlar de allra flesta frågorna fortfarande om finska motsvarigheter till svenska ord och termer. Andelen sådana frågor i 2022 års material var 60 %, jämfört med ett genomsnitt på 58 % i den föregående kartläggningen. Däremot har andelen frågor om översättningsekvivalenter i motsatt riktning, från finska

till svenska, minskat. År 2022 var andelen sådana frågor 5 %, jämfört med ett genomsnitt på 10 % i den föregående kartläggningen. Man kan fråga sig varför frågor om översättningar från finska till svenska inte inkommer lika ofta som tidigare. Detta resultat kan antagligen delvis kopplas till den ovan nämnda förändringen i frågeställarnas roller. Sverigefinska journalister och anställda vid förvaltningskommuner, vars andel har ökat, behöver förståeligt nog finska motsvarigheter till svenska termer, eftersom deras uppgift är att förmedla information om frågor som rör det svenska samhället till den sverigefinska minoriteten. För översättare och tolkar, vars andel har minskat, kan språket i käll- och måltexterna vara antingen svenska eller finska, beroende på det aktuella uppdraget.

Andelen frågor om rättstavning och grammatik har minskat något sedan föregående kartläggning, medan andelen frågor om namn samt ords betydelse och etymologi har ökat något. Kategorin annat var också större år 2022 än genomsnittet för de år som omfattades av den föregående kartläggningen. I denna kategori ingick bland annat frågor om Isofs språkseminarier i finska, kurser samt beställningar av ordlistor. Andelen frågor av denna typ verkar ha ökat, eller så registrerades inte denna typ av frågor för de år som omfattades av den föregående kartläggningen.

Det är viktigt att regelbundet kartlägga de frågor som kommer in till Isofs språkrådgivning i finska, eftersom det ger värdefull information om behoven hos målgrupperna för språkvården i finska. Med hjälp av kartläggningar är det möjligt att hålla koll på utvecklingen av verksamheten och identifiera målgrupper och områden som språkvården i finska särskilt bör fokusera på. En mer detaljerad kartläggning av frågornas ämneskategorier skulle till exempel kunna bidra till att identifiera områden där det finns behov av nya svensk-finska ordlistor.

Av resultaten från denna kartläggning kan man dra slutsatsen att språkrådgivningen i finska vid Institutet för språk och folkminnen främst kontakts av journalister i sverigefinska medier, översättare och tolkar samt av anställda i kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområdet för finska, men även av anställda i andra kommuner och regioner. Andra målgrupper, såsom lärare och elever, nås i mindre utsträckning. Antalet inkomna frågor har under de senaste åren legat ganska stabilt på ca 500 frågor per år. Detta visar att det fortfarande finns ett behov av språkrådgivning i finska i Sverige. Eftersom de flesta frågor handlar om finska motsvarigheter till svenska ord och termer kommer sammanställningen av svensk-finska ordlistor, som är en väsentlig del av språkvården i finska, även i fortsättningen att vara en uppgift som språkvården bör fokusera på.

Källor

- Ehrnebo, Paula 2007. *Heter Vägverket Tielaitos eller Tievirasto på finska? Doktorsavhandling i finska*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Ehrnebo, Paula 2008. *Neuvojasta neuvostoon. Ruotsinsuomalainen kielilautakunta 1975–2006. Historiikki*. Stockholm: Språkrådet.
- Englund Dimitrova, Birgitta 2015. *Auktoriserad översättare – kompetens och prov. Kartläggning och kunskapsunderlag*. Stockholm: Kammarkollegiet.
- Frågestatistik 2022 finska. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen, Isuf.
- Grünbaum, Catharina 1986. *Språknämndernas telefonrådgivning. Språk i Norden*. Arlöf: Nordisk språksekretariat.
- Gustafsson, Anna Maria 2017. *Den finlandssvenska journalistikens språkliga vardag. I Tandefelt, Maria (red.) Språk i prosa och press. Svenskan i Finland – i dag och i går 11:1*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Johansson Lind, Ingrid 2015. *Kielen ja kansanperinteen tutkimuslaitoksen kielenhuolto- ja monikielisyystehtävät. Kieliviesti 4/2015*. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen, Isuf.
- Kulturdepartementet 2007: *Förordning (2007:1181) med instruktion för Institutet för språk och folkminnen*. Stockholm: Kulturdepartementet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20071181-med-instruktion-for_sfs-2007-1181/ (20.9.2023).
- Larsson, Tarja & Leskelä, Henna 2019. *Kielineuvoston suomen kielen neuvonnan kartoitus – vuodet 2007, 2010 ja 2017. Ketkä kysymyksiä esittävät, mitä he kysyvät ja onko tilanne muuttunut vuosien varrella*. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen, Isuf.
- Språklag (2009:600). Svensk författningssamling. http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/spraklag-2009600_sfs-2009-600 (20.9.2023).

Kartläggning av Isofs språkrådgivning i finska 2022

Isofs språkvårdare i finska har gjort en kartläggning av språkrådgivningen i finska år 2022. Syftet med kartläggningen är att klarlägga vilka som kontaktar rådgivningen i finska, vad det är för typ av frågor som kommer in och om det har skett någon förändring jämfört med den föregående kartläggningen från 2019. Rapporten är skriven på finska, och detta är en svensk översättning av rapporten.

ISBN: 978-91-86959-98-2

